

Nj. Veličanstva zahvalil ljubljanskemu županu gosp. dr. Ivanu Tavčarju pobočnik grof Hunyady.

Cesar se je odpeljal v soboto, dne 2. t. m. ob 1/8. zjutraj z avtomobilom iz Ljubljane preko Postojne, Senožeč, Divače in Opčin v Trst. Povsod so bile za sprejem postavljene čete, ki so se bile udeležile 10. italijanske ofenzive. Cesar je govoril z mnogimi vojaki in častniki, hvalil njih junaštvo in pogum ter delil odlikovanja. V glavnem stanu je podelil poveljniku soške armade generalnemu polkovniku Borojeviću red Marije Terezije. Iz Trsta se je odpeljal cesar na Prosek, čez Komensko pianoto v Vipavsko dolino, preko Ajdovščine v Postojno in odtu se je vrnil v Ljubljano. Vojaštvo in prebivalstvo je z navdušenjem povsod sprejemalo Nj. Veličanstvo.

Po cesarjevem povratku s soške fronte v Ljubljano sta se Nj. Veličanstvi sprehajali nekaj časa pred dvornim vlakom, kjer jima je prirejala zbrana množica velike ovacije. Ob 9. uri sta se odpeljala cesar in cesarica zopet na Grad, da si v lepem večeru ogledata lepo ljubljansko okolico.

Cesar in cesarica sta prenočila v spalnem vozu dvornega vlaka na ljubljanskem glavnem kolodvoru. V nedeljo zjutraj ob 7. pa sta se odpeljala skupaj v Postojno, kjer so jih sprejeli najslavnejše z velikim navdušenjem. Po božji službi se je odpeljala cesarica v Trst ter obiskala spotoma več bolnišnic. V Trstu so jo viharno pozdravljali. Cesar se je pa odpeljal iz Postojne preko Št. Petra po vsej Istri v Pulj, kjer je bilo pripravljeno brodogve za slavnosten sprejem.

V nedeljo ponoči ob 11. sta se vrnila Nj. Veličanstvi v Ljubljano, prenočili tu ter zapustili v ponedeljek zjutraj ob 1/5. Ljubljano.

Pri odhodu iz Ljubljane je naročil presviti cesar gosp. deželnemu predsedniku grofu Attems, da naj izreče v imenu Nj. Veličanstva ljubljanskemu prebivalstvu zahvalo za lepi sprejem in viharne ovacije. O tem je izdal gosp. deželni predsednik sledeči razglas:

Prebivalcem Ljubljane!

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo naš najmilostlivejši cesar so mi pred Nj. Veličanstvom Najvišjim odhodom blagovolili naročiti, da naznanim prebivalcem deželnega stolnega mesta Ljubljane cesarsko zahvalo za čez vse topli, patrijotični sprejem Njegovega Veličanstva cesarja in Njenega Veličanstva cesarice kakor tudi za izkazane poklonitve.

Njeno Veličanstvo cesarico je zlasti zelo razveselila ginljiva poklonitev šolske mladine na Kongresnem trgu; blagovolili so se tudi izraziti zelo pohvalno o vzornem redu, ki je vladal pri Njihovih Najvišjih voznjah po mestu.

V največje veselje mi je, te Najvišje izjave sporočiti prebivalcem Ljubljane.

Ljubljana, 4. junija 1917.

C. kr. deželni predsednik:

Henrik grof Attems, s. r.

Nepozabni so nam vsem posebno pa še šolski mladini spomini, ko sta bivala cesar in cesarica v naši sredi. Bil je to vesel praznik za ljubljansko prebivalstvo.

Iz Ljubljane sta se odpeljala cesar in cesarica na Koroško, kjer sta obiskala več krajev. Svoje potovanje sta Nj. Veličanstvi zaključili s posetom Predariške.

ste, ker je v šoli prostora samo za 50 otrok, obiskuje jo pa 80!

4. Schulbauten. —

O tem poroča g. predsednik sam. Tu izvemo, da je prejšnji glavnik, ki je bil le malo časa v Zakotju z veliko vnemo »kot nova metla« začel graditi kar sedem šol naenkrat. Seveda zdaj to počiva. Znano nam je iz prejšnjih sej, kako nekateri župniki šoloobvezne otroke zataje! V neki občini jih je bilo že deset let postavno število, toda župnik jih je zatajal. V drugi fari so šolo že gradili. Pride nov župnik, ustavi delo, zgradi mežnarjijo in ponudi eno sobo za šolo. In tako je fara rešena šole za nekoliko let. Izvemo tudi uradno, da v slučaju, če so dani vsi zakoniti pogoji za novo šolo, ima občina moč, da z rekurzi in prošnjami lahko zavleče zidanje najmanj 15 let! Tako skrbi naša vlada za uboge kmete, in jih varuje šola. Mi smo kar ginjeni. Tu zazvoni poldne in gospod predsednik zaključil sejo:

Ich danke Ihnen meine Herren!

P. S. Angelskega češčenja še nismo molili pri seji, to moram po resnici povedati. Pa dolgo ne bo, ko se zgodi še to.

Da ste mi vrlo zdravi!

Slamoštev.

Cirilmetodarija.

V zadnji številki smo povedali, da so prišli otroci Ciril-Metodovih šol v Trstu v dne 21. in 22. pret. mes. gostovat v deželno gledališče v Ljubljano, kjer so uprizorili pod vodstvom svojega učiteljstva bajko „V kraljestvu pačkov“, ki jo je spisal učitelj teh šol, Josip Ribičič, pevške in glasbene točke pa ji je uglasbil Ivan Grbec, tudi učitelj teh šol. Veseli nas, da smo mogli o tem gostovanju slovenske Tržaške mladine napisati le pohvalne besede in da smo mogli poročati o popolnem uspehu. Tudi ostali ljubljanski listi niso mogli drugače. Naša kritika, prevečkrat skoro vedno osebna, strankarska in nestvarna, je bila ob tem, kar so nam uprizorili mladi Tržičani in mlade Tržičanke, vendar končno edina in objektivna; ako tudi na vseh straneh iskrena — tega ne bomo sedaj preiskavali!

Na ljubljanskem gledališkem odru smo videli uspeh in sad dela tržaških slovenskih šol, ki jih je ustanovila in jih vzdržuje naša šolska Družba sv. Cirila in Metoda. Ko bi ne bilo te, bi ne bilo onih dveh predstav v Ljubljani, zakaj po jeziku in duhu nam tuje in sovražno šolstvo bi pogoltnilo tudi te cvetove našega slovenskega življa ob Jadranskem morju, kakor bi jih bilo že pred temi uničilo na tisoče, da jih ni naše slovensko šolstvo v Trstu ohranilo narodu!

Družba sv. Cirila in Metoda stoji v naši kulturni zgodovini zapisana kot rešnica našega naraščaja, ki mu polaga prve, zdrave temelje zavednosti in pogojev, da more vsaka individualnost kot zdravo, krepko drevo razvijati svojo rasti, a njega sad uživati domovina. Niti predstavljati si ne moremo, kako mračno bi bilo naše obzorje ob Adriji, ko bi ne imeli tamkaj kulturnih branikov svoje narodne bitnosti! In skoro neverjetno se glasi, da so se kdaj dobili slovenski jezik govoreči in na slovenski zemlji rojeni ljudje, ki so kamenje metali na izvire naše kulturne sile in ki so s strupom peresa in dejanj izkušali ljubezen slovenskih src odtrgati od družbe, ki nam rešuje mladino in našemu narodu leto za letom dovaja toliko mlade, življenja kipeče krvi! Višje ne more planiti tvoja strast, nego da brezobzirno razmahne svojo silo v sovražstvu in uničevanju tebe samega! In glejte, že so se črtali obrisi dneva nedolžnih otročičev v slovensko pratio!

Toda jača od sovražstva je ljubezen! Ta je stopila preko meje požrtvovalnosti in je iz našega materialnega uboštva pričarala domove naše kulture in priče naše narodne zavednosti, ki stoje povsod tam, koder pohlep tujinstva izteza svoje roke po krvi naše krvi! Ob teh domovih se razbija val domačega in tujega sovražstva, a v teh domovih deluje slovenski učitelj, vanje vro dan za dnevom vrste naših ljubljenih otrok, ki jim je ljubezen narodova dala to, česar niso mogli izprostiti beseda, potreba in zakon! Ti domovi so monumenti aere perennius dejanske ljubezni poštenih slovenskih duš — oni pa so tudi priče našega trpljenja in gladovanja državljanskih pravic ter so končno dokazi, koliko volje, moči in zdravja je v našem življenju!

Oglej se, človeško oko, na vse strani, koder delujejo učilnice Družbe sv. Cirila in Metoda, da vidiš nazorno sliko slovenske kulturne in politične zgodovine, da spoznaš, kak je bil naš položaj doslej in da se prepričaš, kako smo Slovenci vzlic in vkljub vsemu živeli in se obranili, in kako hočemo Slovenci po poti kulture in pravice svojemu narodu zagotoviti bodočnost! Neizmerne in neštete so naše žrtve, ki jih je sila razmer in moč usode zahtevala doslej od nas. Pota našemu narodnemu življenju so ravnali tuji elementi, ki so nas tlačili v nizave in na naš račun svojim nacionalnim in političnim aspiracijam ustvarjali dobo bujnega vzcvetavanja in razkošnega uživanja, medtem ko smo mi bivali v pomanjkanju in se otepi propada le z vsem naporom svojih materialnih in moralnih sil! Žrtvovali smo tujinstvu več, nego bi smeli! Kos za kosom je padal od našega narodnega telesa, in če bi ne imeli svojega šolstva in svojega učiteljstva, bi danes stalo na potujčeni zemlji okleščeno, posušeno drevo, ki mu je treba le zadnjega udarca tuje sekire, da trešči po tleh! — Toda svoje mladine, kakršne majhen odstotek so v onih dneh gledali Ljubljančani, ne damo nikomur! Naša je po rojstvu in srcu, od ljubezni vsega naroda je ohranjena svojim materam, od te ljubezni je zopet rojena, in naša ostane, ker imamo pravico do nje zaradi tega, ker smo jo mi rodili, ker so jo naši učitelji vzgojili, ker so jo naša srca zaklenila vase in ke, jo hoče imeti — naša bodočnost!

Kletve se izpreminjajo v blagoslov. Ko so udarili po Cirilmetodariji s kletvami, je zajela materinska ljubezen v skrbi in protestu: Nikar ne podirajte, kar imamo najlepše! — Odzval se je ves resnično slovenski svet in je podvojil svoj narodni davek. Ustanovljen je bil tako vir izdatkom za dobo, ko je huda sila sedanjih dni pritisnila z vso vehemenco na nas in reklami-

rala zase vse naše moči. Bili smo vendar enkrat pametni gospodarji, da smo si nabrali zaloge v bogatejših letih za sedanje težke čase. A tudi v teh dneh krvi in umiranja ni ugasnila ljubezen do naših šol. Celu z bojišji prihajajo darovi zanje; celo tam, kjer vlada sovraštvo in smrt, plamti do slovenske šolske mladine ljubezen, rojena v zavesti, da ona izpolni nastale vrzeli, da iz nje zraste novi rod — lep po duši, jak po telesu, ki ga oborožuje in usposablja vzgojno in od vojne vihere nemoteno delo naših šol za borbo življenja, posvečenega od kraja do konca sreči in blaginji naroda — gospodarja na svoji zemlji!

Gostovanje tržaške slovenske šolske mladine je bilo pozdrav in zahvala vsem, ki z ljubeznijo v duši ali z orožjem v roki čuvajo last dedov, da jo kot najdražjo dediščino ostavijo mlademu rodu, ki zareže v našo zemljo globoke brazde novega življenja! Vsi Cirilmetodariji smo poklicani, da ob ustvarjanju nove dobe prinesemo vsak svoj delež, da se vsi postavimo v službo domovine, zakaj pot naše zgodovine se izteka z Gosposvetskega polja in drži nanje nazaj!

Lepota proseva skozi žalost sedanjih dni: ta lepota je naša deca! In blagor njemu, ki se spleta ob njem, cesarski kroni enako, ljubezen njenih src, pretkana z biseri hvalečnosti in veselja! Tako ovenčan je tudi slovenski učitelj. In to mu je zaščotenje in ponos!

Tržaško slovensko šolstvo.

Dne 13. maja t. l. se je vršil v tržaškem „Narodnem domu“ občni zbor političnega društva „Edinosti“. Poleg drugega so govorili na tem občnem zboru zavedni tržaški Slovenci tudi o tržaškem slovenskem šolstvu. To vprašanje posebno zanima tudi nas, zato o njem obširneje poročamo.

Tajnik dr. Ivan M. Čok je povedal v svojem poročilu to:

Te prilike — to so bili razni poseti društvenih deputacij pri cesarskem namestniku — smo tudi uporabili, da smo gospoda cesarskega namestnika informirali o svojih zahtevah in željah, zlasti pa o svojih potrebah na šolskem polju.

Mestna uprava je prevzela v svojo upravo slovenski šolski vrtec pri Sv. Ivanu, a pred par dnevi je ustanovila novega pri Sv. Vidu v mestu. Na intervencijo vodstva političnega društva je pričela mestna občina tržaška pogajanja z Družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani zaradi prevzeta njenih tržaških šol v svojo lastno režijo. Žal se doslej še ni posrečilo doseči v tem končnega uspeha; toda poudariti je treba z vso odločnostjo, da tvori ta točka še vedno ena glavnih naših zahtev; raj se odpravi krivica, da morajo Slovenci v tem mestu, v srcu Evrope, biti brez svojih ljudskih šol, odnosno da si jih morajo sami vzdrževati! To breme nam mora odvzeti občina ali država!

Zaradi vojnih dogodkov, ki so se odigrali v neposredni bližini mesta goriškega sta se morala premestiti iz Gorice slovenska gimnazija in slovensko učiteljšče. — Posrečilo se je doseči, da so se zaposlovalni tečajji obeh zavodov premestili v Trst. Žalibog ni uredba v teh zavodih tako popolna in ne tako na višini, kakor bi to odgovarjalo potrebam, zato pa upamo, da se to v doglednem času — vsaj pred pričetkom prihodnjega šolskega leta — temeljito popravi, za kar naj skrbje poklicani činitelji.

O priliki poklonitve ene gori omenjenih deputacij pri g. namestniku je g. namestnik obljubil poskrbeti vse potrebno za skorajšnjo otvoritev slovenskih vzporednic na tukajšnji c. kr. obrtni šoli; po zagotovitvi gospoda namestnika je v ta namen že vse pripravljeno. Žalibog se ta prepotrebna šola, ki se je imela otvoriti že z začetkom šolskega leta, ki se zdaj bliža svojemu koncu, še ni otvorila. Zaupamo pa, da se obljuba, podana nam po gospodu cesarskem namestniku, izpolni vsaj pred pričetkom prihodnjega šolskega leta.

Solske zahteve nasproti vladi in občini so bile doslej med prvimi našimi narodnimi zahtevami v Trstu. S tem večjim zaupanjem smo pričakovali njih uresničenja od strani občine, odkar je bila zaradi razpustitve tržaškega občinskega sveta uprava tržaške občine poverjena posebnemu cesarskemu komisarju. Postopanje gosp. cesarskega komisarja je po našem prepričanju pri upoštevanju naših upravičenih zahtev ubralo veliko prepočasen tempo. Žal smo se tudi v tem pogledu varali v svojih nadah. Zakaj, kakor že zgoraj poročano, doslej od občine razen enega prevzetege in enega na novo ustanovljenega otroškega vrtca nismo dosegli ničesar. Morda bo z izpremembo na vodilnem mestu uprave občine združena tudi v tem pogledu izprememba na bolje.

Tekom zborovanja je se dotaknil šolskega vprašanja tudi društveni predsednik dr. Josip Wilfan, rekoč:

Če pogledamo v bližajočo se nam težko bodočnost, se moramo zavedati, kako bo v tej bodočnosti eksistenca vsakega našega posameznika in naše skupnosti, da bo odvisna edino le od uveljavljenja naših zahtev. Saj smo celo čuli, kako v gotovih krogih govore o potrebi neke notranje kolonizacije, da bi se naseljevali na naših tleh tuji elementi, dočim pa morajo naši lastni rojaki s svojih domačih tal v najoddaljenejše kraje. Da, sedaj živimo v času, ko je najnujnejše potrebno, da se našemu narodu omogoči dostop do lastnih šol, do javne uprave ter se mu da tako življenjska možnost, da kolikor mogoče popravi težke rane, ki mu jih je zadala vojna. Treba je, da nas država prizna kot enakovreden živelj, ki je težko trpel po vojni, ki je bil že pred vojno v takem položaju, da ga je vojna morala težko zadeti, in ki preboli težke posledice vojne le tedaj, če dobi sredstva, da si popravi ta položaj. Treba nam je, da nam dajo šole, v katerih se ne bodo vzgajali samo duhovniki, odvetniki in uradniki, temveč bo naš narod dobival v njih tudi ono strokovno izobrazbo, na podlagi katere bo lahko nastopal kot trgovec, obrtnik, kot proizvajalni živelj v teh bogatih pozicijah. Vsega tega pa ne dosežemo, če nas država ne prizna kot domačega življa, če nam ne prizna enakovrednosti in enakopravnosti.

Tržaškimi Slovincem želimo ob njih vztrajnem in idealnem kulturnem prizadevanju in žrtvovanju najpopolnejših uspehov na čast in v korist vsemu slovenskemu narodu!

Učiteljske vojne draginjske doklade po nekaterih avstr. kronovinah.

Nekatere avstrijske dežele so podelile za l. 1917. ljudskošolskemu in strokovnemu učiteljstvu vojne draginjske doklade v sledeči izmeri:

Na Dolnjem Avstrijskem.

Pri razdelitvi doklad so razdelili učiteljstvo v štiri razrede, in sicer dobi učiteljsko osobje z letno plačo

	I. razr.	II. razr.	III. razr.	IV. razr.
	K	K	K	K
do nevšet. 1600 K	240	348	420	540
od do nevšet.				
1600 „ 2200 K	240	393	504	660
2200 „ 2800 „	324	564	696	876
2800 „ 3600 „	408	684	852	1056
3600 „ 4800 „	480	816	1020	1224
4800 „ 6400 „	552	924	1128	1368

Doklade se računijo od temeljne plače prištevši starinske in osebne doklade brez stanarine. K temeljni plači se prištevajo tudi one doklade, za katere se zvišujejo učiteljske plače v smislu regulacijskega zakona z l. 1914, ki ga izvršujejo in je v veljavi, četudi še ni sankcioniran.* V I. razredu so neoženjeni učitelji in vdovci brez otrok; v II. razredu so oženjeni učitelji brez otrok in vdovci z 1 otrokom; v III. razredu so oženjeni učitelji z 1 ali 2 otrokoma in vdovci z 2 ali s 3 otroci; v IV. razredu so oženjeni učitelji z več nego 2, in vdovci z več nego 3 otroci. Oženjeni učitelji z več nego 4 in vdovci z več nego 5 otroci dobe za vsakega otroka nad tem številom letnih 60 K.

Na Zgornjem Avstrijskem.

Deželni odbor zgornjeavstrijski je napravil nov regulacijski zakon, ki je v veljavi od 1. aprila letos. Tu so navedeni samo poviški v primeri s prejšnjimi dohodki. Začasni učitelji z izpitom učiteljske vsposobljenosti ali brez njega dobe 200 K. Učitelji II. in I. razreda, nadučitelji in strokovni učitelji: neoženjeni 400 K, oženjeni 600 K, z več nego 2 otrokoma 800 K. Ravnatelji meščanskih šol 300, 500, 700 K. Stanarina se zviša za vsak krajevni razred za 5%, računji se od nove temeljne plače prištevši doklade.

Na Salcburškem.

Neoženjeni učitelji 320 K, oženjeni 400, z več nego 2 otrokoma 600 K.

* Tudi deželni zbor kranjski je bil sprejel leta 1914. šolski zakon z regulacijskim načrtom, toda vlada ga zaradi ostrih določil v disciplinarnem zakonskem načrtu in zaradi nekaterih drugih določil, ki nasprotujejo državnim osnovnim in državnemu šolskemu zakonu, ni mogla predložiti v Najvišjo sankcijo. Akoravno so v tem zakonskem načrtu prav nič določene učiteljske plače za tedanje — redne čase, so vendar prošle kranjske učiteljske organizacije, da naj podeli deželni odbor učiteljstvu vojne draginjske doklade vsaj v oni višini, ki jih določuje imenovani zakonski načrt. Pa vse zaman! Na opetovane vloge in intervencije se deželnemu odboru niti vredno ne zdi, da bi odgovoril. — Čuli smo pred nekaterimi tedni, da se vrše pogajanja med naučnim ministrom in deželnim odborom, da bi ta v smislu lex Lampe popravil zakonski načrt, a zadnje dni se sliši, da so pogajanja padla v vodo.